

rabi za oskrbo svojih otrok; če nese vsako malenkost k šivili, pride dandanes predrago.

Neobhodno potrebno bi bilo poučiti naše gospodinjke v zdravstvenem oziru. Čudno je: za vse mora imeti človek spravevalo, če se le res učil to in ono, od vsakega čevljarja mizarja, šivilje se ga zahteva, le materi, ki neguje svoj najdražji zaklad, nežnega otročka — tej se ni treba učiti o tem obravilu. Ona ne ve, kako naj z njim pravilno ravna, kaj mu je potrebno, kaj koristno, kaj škodljivo. Najenostavnejši pojmi higijene so materam neznani. Isto je pri postrežbi bolnikov. Babie vraže še vedno žive med ljudstvom. Malokdo pozna izvrsten vpliv vode, čistega zraka, snažnosti: razkuževalno moč sonca, luga, apna itd. Doživela sem minulo poletje za osten slučaj v naši vasi. Kolesar je povozil neko gospodinjko. Zadobila je na laktu le malo rano. Kri je ustavila s pajčevino, rane ni obvezala. Delala je in to cel teden. Dvigala gnoj, žela na nilvi, kuhala in prala. Kar dobi vročino in kmalu se pokažejo znaki otrolenosti. Kljub pomoči v bolnišnici je umrla 14. dan po nezgodi, zapustivši ob času največjega dela moža in mahnine otročičke. Ako bi pa imela žena le majhno pojma o higijeni, bi se ji to ne zgodilo, ker bi bila takoj izorala in obvezala rano. Umreti je morala vsled nevednosti. Že ob njeni smrti sem premišljevala o potrebi zdravstvenega pouka pri našem žensstvu.

Kmečke gospodinjke ne poznajo izbire jedil po njih rednosti. Redilno, ali kakor one rečejo, tečno je isto, kar prav napolni že odec, brez ozira na to, če prija telesu. Tako dajejo majhnim otrokom težko prebavna, a malo redilna jedila. Umrljivost otrok je zelo velika, posebno po vojni; a čudimo se, da vsled nehiženega ravnanja ni še večja. — Ravno tako so naše matere še le malo slišale, kako se naj vzgajajo otroci. Neznana jim je vzgoja telesa, vzgoja srca in duše. Vsak vrtnar se je učil vzgajati in negovati cvetlice, grmičevje, drevesca, isto tako bi se morale naše bodoče in sedanje matere učiti o negi in vzgoji nežnih popkov — otročičkov.

Seveda bi si moral poprei vzgojiti ženski svet, da bi imel smisel za taka vrašanja. Pobrigati bi se nam bilo potreba že za mladenke in njih vzgojo srca in značaja.

Neka zelo marljiva učiteljica mi je pripovedovala, kako je v svojem prejšnjem kraju službovanja prirejala takozvane pravilne večere, ki so se na vršili v nedeljo popoldne. Pripovedovala je pravilice in niena predavanja so bila vsakokrat številno obiskana. Prišla so dekleta in žene, celo mahnine otroke so prinesle na rokah: ob koncu pa so si še zapete kako leno pesmico, ki jo je predavateljica naučila. Tako je privabila žensko mladost k sebi.

Druga učiteljica je pripovedovala, kako so imele dekleta nad 14 let vsako nedeljo popoldne v večji dvorani sestanek. Bilo je to v nekem mestu pred vojno. Prirejale so se predstave, šivalni kurzi, nelo se je in plesalo ter kuhalo za vse udeležence kavo. Teh je bilo večših nad 40. Navadno iz slojev vajenk, služkinj, šivilj in slično. Tedaj deklet, ki niso pod stroгим maternim nadzorstvom in ki gre do ob tem času najraje s kakim »priateljem« na sprehod. Za časa vojne je vse zaspalo in zdaj se trudijo kaj sličnega zopet začeti, a gre zelo težko.

Nravstvena propalost mladine je dandanes, ko trpimo na povojnih posledicah, mnogo večja kot v dobrih starih časih. Smisel za plemenito zabavo je ponehala, vlada le čutnost in materializem. Vzbuđiti moramo pri ženski mladini veselje do lenega čtiva do ubranega petja, do krasote narave: kratko za vse, kar je lepo in blago. Privabiti je treba mladino, bodisi pod okrilje enega ali drugega društva, ki bi si stavilo tako plemenito in blagodarno nalogo.

Učiteljice na deželi, na kot tamkajšnji najbolj inteligentne ženske bi bile v prvi vrsti poklicane izvrševati take zahteve. Stavimo na si vrašanje: ali so učiteljice v polni meri zmogne posvetiti se tej veljavni nalogi narodno-prosvetnega dela? Mislim, da ne. In sicer zato ne, ker se učiteljice same niso vzgojele za tako delo. Ako ogledamo vrste tovarišic, vidimo da jih je le malo vajenih javnega nastopa, kakor tudi tihega, podrobnega dela ne. Nikdo v prejšnjih časih ni od njih kaj takega zahteval in tudi ne pričakoval. V predvojnih časih se je rado videlo, če se učiteljica čim manje bavi z narodno-prosvetnim delom, ker se je to smatralo na šiferskem kot narodno agitacijo, saj smo vzdihovali pod strahovla-

do Nemcev, a na Kranjskem se je smatralo kot delovanje proti klerikalizmu. — Sedaj se pa od nas naenkrat nekaj zahteva česar nismo valene, za kar nismo vzgojene. Zato pa še enkrat trdim, da se morajo učiteljice same šele vzgojiti za narodno-prosvetno delo.

Nadaljevanje v torkovi, kongresni številki.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Beograjski trgovinski glasnik o naših prireditvah. O prireditvi v Dobrni piše beograjski »Glasnik« sledeče: Vidov dan je i ovde proslavljen na vrlo svečan način, u ovdaz, crkvi odslužena je služba, a zatim održan svečan pomen izginulim i palim junacima. Pomen je prisustvovala Uprava banje, veliki broj banjskih gostiju, meštani, nadučitelj sa nastavnicima i dacima ovd, osnovne škole.

Po svršenom pomenu prešlo se u divnu banjsku koncertnu salu gde je upravnik banje g. Janković održao lep govor o značaju Vidovdana rekavši više od 500 godina prolivao da je srpski narod svoju krv, dok nisu postali slobodni i ujedinjeni Srbi, Hrvati i Slovenci, to je zasluga onih za čije smo se pokoj duše mi da nas bogu molili.

Posle govora g. Jankovića, daci su otpevali narodnu himnu.

Zatim su se nastale redati vrlo prikladne za ovaj dan pesme i deklamacije od učenika i učenica u kojima se veliča i slavi narodno ujedinjenje i propoveda se ljubav i sloga Srba, Hrvata i Slovenaca.

Naročitu pažnju zasluđu deklamacija o »Boju Kosovskome« koja je nama Srbima koji smo ovog svečanosti pristupili bili suze na oči izazvala. Ne malu pažnju zasluđu i deklamacija »Domovina«. U opšte bilo je veliko zadovoljstvo slušati male Slovence i Slovenkinje sa kakvom toplinom i oduševljenjem pevaju pesme u kojima se govori za ljubav i slo-

Ako naša omladina u celoj zemlji bude vaspitana kao ova u Dobrni budućnost naše države biće obezbeđena pored svih intriga sa strane i pogrešaka u zemlji.

Naučitelj i učiteljice u Dobrni zasluđu za ovakav patriotski rad svaku pohvalu.

I nehotice pada u oči ova razlika u shvatanju narodnog jedinstva između političkih i prosvetnih predstavnika slovenskih. Dak prvi na sve moguće načine traže neki razlog da napuste Narodnu Skupštinu i omete sređivanje prilika u zemlji, dotle prosvetni radnici uče decu na kojima ostaje ova zemlja, da našu ujedinjenost otadžbinu cene, volu i brane.

Ako i ostali slovenački prosvetni radnici ovako budu vaspitavali omladinu ideja narodnog jedinstva pobeđuje sve intrige spolja i sve zablude u zemlji.

Po svršenju svečanosti nekoliko beogradana prišli nadučitelju i učiteljicama i čestitali su im na njihovom patroskom radu.

Najzad je među prisutnima sakupljeno dobrovoljnog priloga oko 2000 dinara za knjižnico ovd, osnovne škole i time je svečanost zaoključena.

—po Šolski oder. Šolska mladina v Bohinjski Srednji vasi je priredila v nedeljo, dne 17. t. m. otroško igro v tukajšnjem Občinskem domu s sledečim vzporedom: I. Otroški pozdrav občinstvu, II. Petje: »Glej čez goru«, III. Spevoigra: »Venčarica«, IV. Deklamacija: »Veseli pastir«, V. Igra s petjem: »Rdeči sarafan«, VI. Deklamacija: »Siročak«, VII. Igra s petjem: »Oba junaka«, VIII. Igra: »Trgovka«, IX. Igra s petjem: »V šoli«. Naši malički so izvršili svoje vloge tako točno in izborna, da je obča želja ljudstva, da se igra čim prej ponovi. Zasluga našega vrlega učiteljstva je, da je igra tako lepo uspešla. Čisti dobiček 650 Din porabi se za nakup šolskih potrebščin otrokom. — R.

—po Studenci pri Mariboru. Prireditve deške osnovne šole. Bliža se že zaključek šolskega leta, kakor druge šole, tako je tudi učiteljstvo naše deške osnovne šole v soboto dne 16. roznika t. l. v prostorih tukajšnjega »Šolskega doma« s svojimi učenci pokazalo sad svojega trudapolnega, požrtvovalnega izvenšolskega dela. Kot prva točka priredila se je otroška veseliga »Škratje«, katera je dosegla lep uspeh, na drugi strani pa tudi dokazala, da je le ta pripisati neumornemu trudu naših učiteljev, ki so za to žrtvovali svoj prosti čas. — Izgovarjaja in predavanje je bilo lepo in ta sijajen uspeh dela gosp. nadučitelju in vsem učiteljem tem bolj čast in jim gre tem večja pohvala, če se uvažuje, da je tudi v naši šoli svoj čas predvladala le »blažena nemščina«. — Temu nastopu sledila je telovadba; učenci so pokazali vzorno disciplino in izvajali vsako točko eksaktno; gledavci so sledili z vidnim zadoščenjem vsaki

točki. Telovadbo je vodil g. učitelj Planer in gre tudi njemu vsa čast za doseženi popolni uspeh. — Na to je sledilo petje pod vodstvom gosp. učitelja Križmana. Posebno tukaj so pokazali učenci veliko spretnost; vsak poslušalec se je radoval nad nežnimi že res izvežbanimi otroškimi glasovi in kako to tudi ne? Saj ravno pesem sega najbolj v človeško srce in ga prebudi nehoti k veselju; brezdvomno se mora gojitev petja imenovati ne samo najhvalejšeje marveč tudi najlepše delo v vzgoji mladine. Izrekamo gosp. učitelju Križmanu za njegov trud najsrčnejšo zahvalo in mu ob enem tudi čestitamo k tako krasnemu uspehu! — Prireditve je končala s koroško narodno pesmico »En mav čez jezero«, za katero so želi učenci priznanje navzočega občinstva. — G. pevovodja je dobil dva lepa šopka! Učiteljstvu končno in ponovno čestitamo k doseženemu popolnemu uspehu, izrekamo mu pa tudi najiskrenejšo zahvalo za res požrtvovalni trud z našo mladino. — Breclj Anton, kr. paznik, Zrinskega ulica št. 16, Studenci.

—po Dolnja Lendava. Državna osnovna šola je priredila v soboto, dne 9. t. m. pravilčno igro s petjem in plesom »Šivilja Klara«. Pred igro so nastopili tudi deklamatorji in pevci. Celokupni nastop je pokazal, kako je napredovalo prosvetno in kulturno delo učiteljstva v tem najsevernejšem obmeinem kraju. V glavnih vlogah so nastopali učenci madžarske narodnosti. Prireditve je dosegla svoj namen tako v moralnem, kakor v gmotnem oziru. Dvorana je bila obakrat nabito polna. Čisti dobiček je namenjen šolarski knjižnici. Čast in pohvala gre učiteljstvu za njih trud.

—po V Zagorju ob Savi je igrala šolska mladina 13. maja t. l. v sokolski dvorani enodejanko »Čudodelna sraica« in dvodejanko »Škratje«. Obe igri so izvajali mladi igralci prav zadovoljivo. Posebno so »Škratje« ljubko izvajali s svojim petjem lunico z neba, kar je naredilo malim gledalcem mnogo veselja. »Čudodelna sraica« pa je bila celo za odrasle nekaj novega. Dobro je izvedel svojo nalogo tudi deklamator s »Čašo nesmrtnosti« ktere vsebina je polnila vsebino igre »Čudodelna sraica«. Ob priliki šolskega izleta v Čemšenik ponove učenci »Škrate« za čemšeniško šolsko mladino in občinstvo v »Zadružni dvorani« dne 17. junija t. l. Igra se spopolni z deklamacijami in pevskimi točkami.

—po Laško. »Ne samo, kar velevali mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.« Tega krasnega načela se drži naš vrli učitelj g. Juro Kislinger in prireja mladinske igre, ki so mladini v pouk in zabavo, staršem v veselje, učiteljskemu stanu pa v čast in ponos. Posebno iznenadil nas je z Ribičevovo igro »V kraljestvu palčkov«, ki se je igrala na domačem odru štirikrat in vselej pri razprodani dvorani. Proslavili so se pa mladi igralci in njih režiser tudi v Celju v mestnem gledališču. Igra je bila v vsakem oziru dovršena. Glavne vloge so bile igrane naravnost mojstrsko, petje vil in palčkov brezhibno plesne točke graciozne, scenerija in razsvetljava balna, tako da je resnično ves avditorij splaval iz težke vsakdanosti v kraljestvo palčkov. V kraljestvo sani G. Jurju Kislingerju čestitamo h krasnemu uspehu, se mu zahvaljujemo za izreden užitek, obenem ga prosimo, naprej po začrtani poti!

—po V Pobrežju pri Mariboru so imeli šolsko veselico v nedeljo, dne 24. junija, pri kateri je mladina uprizorila dve igrici in nudila razen petja in telovadbe še nekaj drugih prizorov v veliko zadovoljstvo številnega občinstva. Tisti, ki tožijo, da nimajo prostora ali na odra za prirejanje takih veselje, bi si morali ogledati prireditve v Pobrežju. V kotu šolskega dvorišča se je postavil oder iz šolske sobe. Ozadje je bila stena, vrata in stranske stene na zelene veje. Zagrinjalo je obstojalo iz dveh riuh. In vse te primitivne priprave niso prav nič motile ne korajžnih malčkov, ne mnogobrojnih očeto, mater in drugih prijateljev šole in mladine ter je prinesla okrog 7000 K šolskim namenom.

Delo za šoli odraslo mladino.

—poš Prireditve gojencev meščanske šole v Murski Soboti. Na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda je privabila murskosoboška meščanskošolska mladina obilo staršev in prijateljev otrok v dvorano g. Dittricha ki je bila do slednjega ktička napolnjena. Učiteljski zbor meščanske šole, na čelu mu g. ravnatelj J. Korže, je ta dan pokazal uspehe svojega radi razmer, ki vladajo pač v Prekmurju sicer težavnega, a plodonosnega in smotrenega delovanja. Na vzporedu

so bile deklamacije proste vaje s petjem za deklice govor ter Ribičičeva dvodejanka: »Škratje«. — Pesnitev O. Župančiča: »V gozdu« je brezhibno in z vsem naravnim, pravilnim naglasom deklamirala deklica, ki pred dvema letoma še ni znala niti besedice slovenske! G. Jakšičev: »Ota in sin« ter Br. Radičevičev: »Ribarčeta san« bili sta prednašani dokaj temperamentno, z povdarnikom: dokaz lepega napredka v pouku srbohrvaščine. Veliko zadovoljnosti sta vzbudila J. Stritarjeva: »Oba junaka«, podana v obliki dvogovora; Tonček je bil kljub prestanemu strahu skoro pogumnejši od očeta! — Po znanih napevih: »Sijaj, sijaj solncece« »Otok bleški«, »O moj preljubi dragi dom« je izvajalo devetero deklic proste vaje z robci, Mišlim, da je tem vajam pravi oče tov. Hočevar, a z deklicami sta jih obdelala tov. Turk in Kotnik. Sicer pa naj je vaje namislil ta ali oni, ali jih nastudiral oni ali ta gotovo je da je njih izvajanje bilo nad vse zadovoljivo. Deklice so pogumno zaplele in sretno z natančno sigurnostjo izvajale posamezne gibe. — Nastopil je deček-govornik. Z ozirom na praznik slovenskih blagovestnikov je orisal po primernem uvodu prihod Konstantina in Metoda med panonske in moravske Slovence ter njih delovanje in uspehe. Posebno je očrtal grdo zavist salburških škofov s katero so preganjali in mučili Metoda. Govor je bil dobro sestavljen, brezhibno prednašan ter je imel hvaležnih poslušalcev. — Krona vse prireditve so bili pa Ribičičevi »Škratje«. — Igro je — mislim vsaj — vodil in spretno vodil tovariš Engelsberger ki je v drugem dejanju v pripovedovanju »Škratij« dogodivčin voltel v igro prav srečno nekatero lokalitete. Vsi, prav vsi škratje z jezljivim krojačem in z zbadljivim klicarjem »purgarjev« vred so bili popolnoma na svojem mestu. Popolni uspeh igri pa je dala čarobna razsvetljava, ki je spremljala delovanje nagajivih škratov. Z prireditvijo smo bili vsi jako zadovoljni in pričakujemo da nas meščanska šola kmalu zopet zbere v dvorani g. Dittricha k novim svojim predstavam. Tega najbolj pričakujejo njeni učenci sami, ki so si ob razhodu s sedanje prireditve stiskali roke in si že razdelili vloge: eden hoče biti govornik drugi deklamator, tretji telovadeč a vsi bi radi bili cinični-škratje z dolgimi bradami in v rdečih sraicah. Eden je celo rekel, da bi bil rad škrat ali pa magari »purgar«, le ne na odru, ampak pri blagajni. Prav je imel: Sobočanci so dobri in radodarni ljudje ki vedno podpirajo po svojih močeh mladinske prireditve.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk Šolske voditelje in učiteljstvo posameznih šol prosimo, da nam sporoče na katerih šolah se nahajajo javne ljudske knjižnice in koliko knjig štejejo. Te podatke nujno potrebujemo v svrhu statistike in pregleda, kako napreduje tozadevno naše narodno prosvetno delo.

Šolska ljudska predavanja.

—pp Poljudna ljudska predavanja na naših šolah so se v pretečenem šolskem letu zelo povzdignila. Nimamo še popolnega materialja toda že sedanje stanje prekaša v tem oziru ono prejšnjih let. Mnogo so k temu pripomogle prireditve na šolskih odrih, ki so ljudstvo privabile v šolo in ki ustvarjajo tudi ugodnejša tla za predavateljstvo. Ako bi imele šole skoptikone in diaorazive na razpolago, bi bila privlačna sila sigurno še večja.

Gospodarski tečaji.

—pg Težkoče tečajev na deželi. Težko bi bilo reči, da je še kje kako narodno prosvetno polje, kjer se učiti, še ni udeleževalo. Najlepsi uspehi so se pač dosegli na gospodarskem. Na žalost vspehi niso trajni; ker uniči čas tudi najplemenitejše delo. Zato morajo mlajše generacije ponavljati delo starih in ga izpopolnjevati. To polje je obenem tudi najvspešnejše, ker vidi preprost človek materialno korist. Človek, ki je še daleč od srčne kulture, ne bo priznal nikdar prosvetnemu delu v ožjem pomenu besede zaslug in zato je delovanje podeželskega učiteljstva po raznih društvi, kolikor tolika dvomljive vrednosti. Društva so nekaka moda v našem javnem življenju. Danes se navdušujemo za to, jutri za ono. Kjer pa ni organizacije, tam so vspehi malenkostni. Vsako še tako plemenito delo pa ima tudi svoje nasprotnike. Nekateri niso stvari naklonjeni zaradi svoje premajhne kulture, drugi zaradi demagogije, tretji iz osebnosti in marsikateri tudi iz samih kapric. Mnogo je tu zakri-

vilo podeželsko politikasterstvo. Zato je potrebno, da se razmerje med cerkvijo in državo uredi. Cerkev namreč zahteva, da naj preveča vse delovanje in vzgojo krščanski duh. To je sicer ideal, ki pa ima žal politično pozadino. Naš preprost kmetiški človek je sicer radoveden, ne pa toliko ukažen. V tej besedi razumem toliko, da se tisti, ki je ukažen, se tudi ravna po nauku in da pretvarja teorijo v prakso. To se pa godi le z jako malim odstotkom. Mnogo mnogo prekrojenih predavanj ostane brez uspeha med štirimi stenami. Država zanemara ljudsko prosveto v svojo škodo. Če se izdajo milijoni in milijoni za šolstvo, bo uspeh vedno minimalen, ker ni razmerje med šolobiskujočo mladino in odraslimi pravo. Treba bi precejšnjih kreditov za narodno prosvetno delo za odrasle in potem bi bil uspeh tudi viden.

Tako pa ostanejo učitelji in duhovniki javni miloščinari. Zadnji so v toliko na boljšem, da so razni prispevki res darovani od srca, dočim iztisne za iste prepotrebni denar davčni vijak. Kot lep dokaz ljudske nenaklonjenosti prosvetni stvari navajam sledeče: Dne 8. decembra 1922 sem začel z gospodniškim tečajem v Adlešičih. Predavanja in vaje naj bi se vršile vsaki četrtek od 6. ure naprej in ob nedeljah popoldne. Obisk je bil dovoljen, ker se je udeležilo vsakokrat vsaj 24 do 27 poslušalk. Ker pa je bilo treba skrbeti v četrtek za svečavo in ob nedeljah za kurjavo, sem se obrnil do občine, da mi pomaga. Župan mi je odgovoril, da ni sredstev na razpolago. Če bi bil pa zahteval od deklet, da naj plačajo svečavo, bi — izostale. Hotel sem pritegniti tudi okr. zdravnika, da nam predava o tuberkulozi, ki je opasno razširjena. Okr. glavarstvo v Črnomlju je dovolilo. A zdravnik dobi menda 70 Din za službeno pot, dočim ga stane voz 150 Din. Obrnil sem se zopet na občino, če bi preskrbela voz za predavatelja samo za nazaj. Odgovor je bil zopet negativen. Žrtvujem nedeljo in četrtek zvečer, materijalnih žrtv pa prenesti ne morem. Zato sem se obrnil na vlado, da mi dovoli par sto kron podpore. Odgovor je ta, da se bo določilo po završetku vsakega tečaja, koliko bi prišlo v poštev. Če bi meni ne bilo za stvar, bi že danes ne bilo več tečaja, tako pa ga vzdržujem ob svojih stroških dalje, ker vidim lep napredek. Apelirati na dekleta pa ne morem, ker sicer jim vzamem veselje. Pomagati se ne da nič, ker je narod pri svoji znani primitivnosti in revščini tako vzgojen.

Taki tečaji so jako praktični in koristni, ker se nudi v njih široko polje. Vendar pa je treba zadeti pravo pri vsem tem: čas, razmere. Zima je za narodno prosvetno polje kot nalašč. Mladina ne ve v dolgih zimskih večerih kaj začeti in če nismo pri predavanjih preveč dolgočasni, utegnemo biti večeri poleg poučnega tudi zabavni.

Za moške je pa pomlad primerna. Narava se vzbuja. Novo življenje diha povsod — novo delo se odpira. Zato z mladenci ven na vrtove, v gozd in livade, med vinograde in na žitna polja! Dvigajmo zaklade narave, odkrivajmo ukaženemu svetu skrivnosti narave!

Na deželi mora pri prvem začetku odnati povsod drugod vdomežena formalnost. To ni za naše gorske vasi, ki jih je sama preprostost. V današnjih časih je stik inteligence s preprostim ljudstvom vse bolj potreben, kot je bil v birokratskih avstrijskih časih. Zato se mora pritegniti vsa zlasti podeželska inteligenca prosvetnemu delu. Zakaj ne bi predaval davčni uradnik o davkih in v njegovo stroko spadajočih stvareh? Zakaj ne bi prišel gozdarski nadzornik med ljudi in jim povedal kaj v svoji stroki.

Danes rabimo veliko število potujočih predavateljev, ki pridejo v zadnjo gorsko vas.

Naš človek vidi železnico in pošto, ceste in mostove, urade — a misli da vse to mora biti in da vse to samo nastaja.

Predočimo preprostemu človeku anarhijo do dna in revolucijo na eni strani, skrivnost fabrikacije navadnega pipa ali kose na drugi strani, da se oživi v delo.

Prot demagogiji je treba nastopiti z vso brezobzirnostjo, ker ta je največja nasprotnica ljudske prosvete!

Božo Račic.

Naša gospodarska organizacija.

—g Članarina in darila za učiteljski konvikt. Tov. Josip Lapajne iz Cerkelj 20 Din; tov. Milan Pavlovec in Cerkelj 20 Din; Šolsko vodstvo v St. Jerneju 7 Din; Šolsko vodstvo v Kostanjevici 40 Din; Šolsko vodstvo v Šmarjeti 20 Din. Hvala!

—g Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1923. »S tem, da organizacijo svojo vedno rad podpiram ljubim in častim svoj stan, mu vrata v svojo bodo odpiram.« — 60 Din: Ciril Mikl — Ljutomer. Bravo, tudi v »Lotmerku« se nas večkrat spomnite! 25 Din: J. Smole — Sv. Gora. Zdravo, vrta tovarišica! 10 Din: Gorjanšč dekle. Bravo, Vi poite — aimo — »naprej«, jaz bom sekundiral! Zdravo! — Današnji izkaz 95 Din. Prej izkazanih 3410 Din. Skupaj 3505 Din. — Ivan Petrič. Ljubljana VII. Gasilska cesta 172.

—g. V pojasnilo. Tov. Fr. Skuli je poročal na pokrajinski skupščini v Ptuj o »Socialni ustanovi učiteljstva Slovenije«. To poročilo je dalo povod par članom »Učit. samopomoči«, da so me vprašali, »če se zdaj društvo Učit. samopom. razpusti in preneha z nabiranjem novih članov.« Tem in vsemu članstvu »Učit. samopomoči« toliko v pojasnilo: »Učit. samopom. živi in uspešno dela že 25 let; o razpustu ni govora. Danes je 544 članov, število pa še ni zaključeno. Posmrtnina znaša za zdaj 1088 Din. Agitacija za društvo se vrši nemoteno naprej, vsak dan sprejemamo nova prijava. Če nam pridobi vsak član le 2 nova člana, bo posmrtnina okrog 3300 Din. Tovariši in tovarišice! Skrbite, da bodo dobili Vaši dediči res izdatne posmrtnine!

UČITELJSKA SAMOPOMOČ.

(Poročilo načelnika Iv. Kocijančiča na društvenem zborovanju v Ptuj, dne 8. julija 1923.)

Tovarišice! Tovariši! Zadnji redni občni zbor je bil pred tremi leti — 27. avgusta 1920 v Mariboru. Na tem občnem zboru so se odločili za novo društveno pravilo. Občni zbor je pooblastil društveni odbor, da sprejema pravila predloži politični oblasti v odobrenje. V septembru leta 1920. je pravila odbor odposlal. Ministrstvo za notranje zadeve oddelček za Slovenijo jih je odobrilo z odlokom z dne 3. oktobra 1921, št. 10.475.

Obveščanje učiteljstva. O tem se je učiteljstvo obvestilo po »Učit. Tovarišu« z dne 10. novembra 1921, št. 46. To obvestilo se je donatisnilo v 600 izvodih, katere je razposlal odbor vsem društvenikom in predsednikom okrajnih učiteljskih društev. Podobno obilno v cirilici, to je v srbohrvaščini je priročil »Učit. Tovariš« v 49. številki. To donatisneno obilje so prejela uredništva vseh učiteljskih listov, ki izhajajo v naši državi.

Razširjeni delokrog. Z novimi pravili si je društvo razširilo svoj delokrog na vso državo, obenem pa času primerno uredilo posmrtnine — zamenilo krone v dinarje. Z živahno agitacijo po časopisih, potem okrajnih učiteljskih društev in po edincev je vabilo vse dobromisleče tovariše in tovarišice v svoj društveni krog. Število članov se je večalo od dne do dne. To nam pokaže s številkami naslednji

statistični pregled:

Članstvo.	
Koncem l. 1920 je bilo	233 članov,
1921 » »	218 »
1922 » »	508 »
do danes v l. 1923 » »	544 vpisanih
	33 sprejetih
skupaj	577 članov.

Posmrtnine.	
V l. 1920 se je izpl. Din	837.50
1921 » » » »	581.—
1922 » » » »	6437.—
do danes v l. 1923 » » » »	4161.—

Denarni promet.	
V l. 1920 Din	2871.71
1921 » » » »	5969.79
1922 » » » »	26937.93
do danes v l. 1923 » » » »	18137.51

Društvena imovina.	
Koncem leta 1920 Din	3605.21
1921 » » » »	3195.80
1922 » » » »	9347.14

Pokojni člani.	
V zadnji poslovni dobi je imela bela žena-smrt bogato žetev. Iztrgala je iz naše srede	
v l. 1920	6 članov,
1921 » » » »	6 »
1922 » » » »	10 »
do danes v l. 1923 » » » »	3 »

torej skupaj 25 članov, kar je približno skoro ena tretjina vseh umrlih članov — do danes 85 smrtnih slučajev.

Zahvale. Uspešna društvena agitacija je imela več podpornikov, katerih ne smemo prezreti. Uredništvo »Učit. Tova-

riša« je dalo v svojem listu vsak čas in radovolje prostora našim agitacijskim noticam, priobčevalo smrtna slučaja in navodila za pravilno plačevanje pristojbin. Vse to pa brezplačno, kar še posebno povdarjam. Tovariši-nabiralci in tovarišice nabiralke so prav pridno in ponekod s prav lepimi uspehi priporočali, vabili in vpisovali nove priključence za »Učit. samopomoč«. Predsedniki okrajnih učiteljskih društev so priporočali naše društvo svojim članom in stavliali večkrat na dnevni red pogovor o »Učit. samopomoči«. Vsem navedenim in nenavedenim činiteljem ki so nam na ta ali oni način pomagali širiti društveni krog, se v imenu »Učit. samopomoči« najpriščneje zahvaljujem. Prosim pa vse te in vse one, ki so dobre volje, da nam ostanejo ob strani tudi v bodoče z besedo in dejanji.

Pregled računov. Blagajniške knjige in letne računske sklepe so vsako leto pregledali in odobrili računski pregledovalci: za leto 1922. v seji dne 25. februarja 1923.

Izredni občni zbor. Ker se je v letu 1921. tov. Ivan Šmajdek iz Krnine vsled bolezni odpovedal predsedstvu, je izredni občni zbor dne 28. decembra 1921 v Ljubljani izvolil za načelnika tov. Ivana Kocijančiča, učitelja v Ljubljani. Tovariš Šmajdek je 9 let predsedoval društvu, oskrbel v l. 1920. nova društvena pravila in storil prav mnogo za dovoljni društveni razmah. Odbor mu je poslal dne 29. januarja 1922 pismo zahvalo. Dovolite mi pa še da se mu za mnogoletno uspešno delo v društvu zahvalim tudi na tem mestu.

Odborove seje. Društveni odbor je imel v letu 1920. dve v letu 1921. eno, v letu 1922. pet in v letu 1923. do danes tri seje. Vsi odborniki so brezplačno vršili svoje dolžnosti za kar jim izrekam društveno zahvalo.

S tem bi bilo moje poročilo za zadnjo trietno poslovno dobo končano.

1898.—1923 Dovolite mi pa, da podam še kratek pregled o »Učit. samopomoči«, oziroma njeni predhodnici »Jubilejni samopomoči« od nje rojstva do danes. Prav v teh dneh stona »Učit. samopomoč« v 25. jubilejno leto svojega postojanja.

Ustanovitelj. V letu 1898. so agilni tovariši iz »Zaveze« ustanovili podporno društvo »Jubilejno samopomoč«. Predsednik Zaveze tov. Luka Jelenc, takrat nadučitelj v St. Juriju pri Kranju je sestavil pravila, katera je potrdilo deželno predsedstvo v Ljubljani, dne 4. julija 1898, št. 3001. V oktobru leta 1898 je pričel društveni odbor sprejemati člane.

Primerjave. Ob koncu prvoletne poslovne dobe je imelo društvo 183 članov, danes 577 članov. Prvi član — Avgust Kleč iz Ljubljane — je pristopil 4. oktobra 1898, zadnji — Jelena Čuček v Grincih — dne 24. junija 1923. Dediči za prvega umrlega člana — Ana Krajnik iz Kobarida — so prejeli gl. 183.— to je Din 91.50 posmrtnine, za zadnji 85. smrtni slučaj — Vida Skalovnik iz Rajhenburga — pa Din 1016.—.

Društveni predsedniki. I. Avgust Kleč, učitelj v Ljubljani od julija 1898 do 23. septembra 1899:

II. Jakob Dimnik, šolski ravnatelj v Ljubljani od 23. septembra 1899 do 11. septembra 1900:

III. Fr. Ks. Trošt, nadučitelj na Igu od 11. septembra 1900 do 16. julija 1912 (do smrti):

IV. Jakob Dimnik, šolski ravnatelj v Ljubljani kot podpredsednik do nove volitve v avgustu 1912:

V. Ivan Šmajdek učitelj na Krtni, od avgusta 1912 do 28. decembra 1921:

VI. Ivan Kocijančič, učitelj v Ljubljani, od 28. decembra 1921 do danes.

Društveni odbor. Društveni odbor šteje 5 odbornikov in 3 računske pregledovalce. Pri rojstvu našega društva so bili v odboru in še danes vrše ves čas nepretrgano in brezplačno vse delo sledeči člani: Podpredsednik šolski ravnatelj Jakob Dimnik, odbornika viš. šol. nadzornik Engelbert Gangl in učitelj Juraj Režek, računsko pregledovalca ravnatelj meščanske šole Luka Jelenc in sadjarski nadzornik Franc Črnagoj; nad 20 let pa odbornik licejski prof. Albert Sič. Vsem tem delavnim članom čestitam k 25letnemu plodonosnemu jubileju, se jim v društvu imenu naliskrenejšje zahvaljujem in jih prosim da še nadalje posvečajo svoje moči obstoju in procvitu »Učit. samopomoči«.

Priporočilo in sklep. Kar ni sposobnega za življenje premine, umre: vse slabotne rvene, usahne. Prvi ustanovniki »Učit. oziroma Jubilejne samopomoči« so ji

noložili ob rojstvu v zibelko zadosti življenjskih sil, da ni omagala na trnivi poti. Krepko se je razvijala, rasla, vabila in zbirala člane. Ublažila pa je tudi mnogo gorja, posušila mnogotero solzo. Smoter na, katerega so si začrtali društveni ustanovniki ob rojstvu danes še ni dosežen. Mnogo je še tovarišic, tovarišev in njih sorodov ki danes še niso v našem društvu. Skušajmo pridobiti in privabiti tudi te v naš krog! Stopajmo krepko naprej do končnega smotra: V eni hiši — ena družina!

SOCIALNA USTANOVA UČITELJSTVA SLOVENIJE.

(Poročal t. F. Skuli na pokrajinski skupščini UJU v Ptuj, dne 8. julija 1923.)

Vsak stan bo le takrat vršil svojo nalogo vzorno, kadar bo imel tako socialno stališče, da bo lahko posvetil vso svojo strokovno znanost in delo svojemu poklicu.

Dr. Krek.

Kako je v tem pogledu z učiteljskim stanom? — Tam daleč za gorami se v prvih jutranjih urah črtajo po nebu lahni, komaj vidni prameni vsahajoče zarje, ki obeta dnevno svetlobo. Kje je še rožnata zarja, kje vriskajoči prameni toplih solčnih žarkov, ki bodo posvetili po naših planjavah, po naših domovih, očarali naše oči, razsvetlili naša srca, vlili v naše ude živahnost in čilost, ki jo zahteva od nas vsemu človeštvu neobhodno potrebno kulturno delo! — Temni, mračni, polni nevšečne vlage so naši dnevi, težke so kretnje naših udov, mračen je naš pogled, ni solnce v naših srečih, naše duše se tresejo neprestano zločestih, grozečih strahov. Naše misli so često obrnjene na sto in sto potov, katerih nobena ne vodi k cilju našega zvanja, temveč do cilja, doseči ono materijalno sredstvo, s katerim bi mogli odgnati zločeste veše skrbi, ki mučijo naše duše, s katerimi bi mogli razenati temne oblake, da se skopliemo z vsem svojim bitjem in žitjem v zlatih pramenih blagodejnih solčnih žarkov. — Dolga je še doba do tiste lepe bodočnosti, težka, trniva je še pot in bojim se, da ne krene še preje na Kalvarijo, na katero nas povede morebiti stanovska neorientiranost ali pamanjkanje časovne zavedenosti.

Dolgo dobo let gledam nadvse naporno borbo, krut boj našega stanu. Vidim ga v silnem metežu z onimi sovražnimi močmi, ki nam branijo prestopiti prag, za katerim razprostira svet socialnih dobrin v zemeljski raj, kjer otrajo nežne roke socialne pravičnosti, ljubezni, usmiljenja in tolažbe solze bednim in trpečim. Se li nam posreči odpreti vrata, se li nam posreči prestopiti ta prag, se li nam posreči ustaliti se na solčnih poljanah socialne pravičnosti?!

Dolga in težka je pot, toda ne strahimo se. Naše delo, naš napor, podkrepjen z trdno vero in neomajnim upanjem, bo zmogel vse. Ne roke križem, v polnem razmahu, v drznih kretnjah naprej do cilja!

Učiteljstvo si je v teku dolge vrste let ustvarilo veliko, dokaj trdno in v mnogih ozirih blagodejno organizacijo, za katero nas zavidajo skoraj vsi stanovi. Svoje duševne sile je osredotočilo v oni veliki pokret, ki je pridobil stanu med drugimi stanovi ugled in uvaževanje. Bila je to dolgotrajna mučna borba za priznanje. Ne smemo se čuditi, da se je v tej borbi pozabljalo na poedince, saj je težil ves napor usmerjen v prvi vrsti za tem, da se dvigne ugled stanu kot celote. — Treba je bilo pokazati narodu ustvarjajočo silo stanu. Organizacija si je ustvarila iz lastne duševne sile samobitno stanovsko orientacijo na strokovno znatenem polju s tem, da je dvignila med svojimi člani pedagoško in didaktično vedo. To je bila prva faza in sad boja. Osnovala si je gospodarska podjetja kakor: tiskarno, posojilnico, Samopomoč in in drugo. To je bila druga faza še večjega in pomembnejšega pokreta; a slednjič mora priti kot pričalo za ves trud in boj doba socialnih naprav, kojih bodo deležni vsi člani velike organizacije.

Vse naprave in institucije, ki jih ima učiteljstvo danes, ki si jih je pridobilo z velikim trudom in požrtvovalnostjo imajo v socialnem pomenu sekundarni pomen, ker ne nudijo v splošnosti onih socialnih dobrin, katerih bi bil deležen lahko posameznik v slučaju potrebe in sile. — Vzemimo tiskarno. Lepo in veliko podjetje, mogočna trdnjava naše organizacije in stanu, ima neoporečno velike zasluge za organizacijo in stan; nima, in po svojem ustroju tudi ne more imeti za vsakega posameznika posebnega socialnega pomena, ker nudi le malemu številu učiteljstva materijalen hasek — in še to le v obliki trdega zasluzka. To je idealno podjetje, odvisno od velike požrtvovalnosti dela učiteljstva, ki pa seveda visoko dvi-